

Warszawa, 18 czerwca 2021 r.

dr hab. Kamil Imbir prof. ucz.

Katedra Psychologii Społecznej, Osobowości i Procesów Emocjonalnych

Wydział Psychologii, Uniwersytet Warszawski

Ocena dorobku naukowego dr Michała Olszanowskiego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

1. Informacje ogólne o karierze naukowej Habilitanta

Doktor Michał Olszanowski jest psychologiem, który swoją naukową karierę związał ze Szkołą Wyższą Psychologii Społecznej (Uniwersytetem SWPS). W 2007 roku obronił na tej uczelni rozprawę doktorską dotyczącą zjawiska pamięci tunelowej i jej związków z procesami selekcji i przetwarzania informacji oraz emocjami. Od 2006 roku jest zatrudniony na etacie (asystent, adiunkt) na SWPS (później U SWPS). W trakcie tego zatrudnienia odbył staże w 5 zagranicznych instytucjach naukowych.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe dr Olszanowski zgłosił cykl 7 prac zatytułowany „Analiza mechanizmów pośredniczących i moderujących zależności pomiędzy obserwacją ekspresji mimicznej a dokonywaniem sądów i ocen społecznych”. W czterech pracach jest pierwszym autorem, szacowane wkłady w powstanie tekstów wahają się od 20 do

80%. Prace ukazały się w prestiżowych czasopismach międzynarodowych (*CABN, Cognition and Emotion* x 2, *Emotion*) oraz w uznanych czasopismach krajowych (*Roczniki Psychologiczne, Psychologia Społeczna*). W warstwie jakościowej autor wskazuje, że osiągnięcie to polega na określeniu, że (1) płynność związana z przetwarzaniem ekspresji mimicznych, oraz (2) ekspresyjne sprzężenie zwrotne (mimikra emocjonalna) mają pośredniczący wpływ dla sądów i ocen. Autor wykazuje również interakcyjny wpływ ekspresji mimicznej i fizycznych cech twarzy dla ocen społecznych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że osiągnięcie naukowe podsumowuje badania prowadzone za pomocą zarówno paradygmatów psychologii poznawczej/emocji oraz metod neuroobrazowania, które w mojej ocenie wnoszą istotny wkład w lepsze zrozumienie poznania społecznego w zakresie dokonywania sądów i ocen.

W pierwszej serii badań (*Psychologia Społeczna, Emotion, Cognition and Emotion*) habilitant testuje kontrintuicyjne przewidywanie, że w pewnych warunkach mieszane wyrazy mimiczne mogą być odbierane jako bardziej negatywne niż jednoznacznie negatywne. Uzasadnieniem dla tego przewidywania jest model, który zakłada, że sądy wydawane są po części na podstawie płynności przetwarzania bodźca: im mniej płynne, tym większy wysiłek jest niezbędny, co skutkuje negatywnością ocen. Wysiłek (poznawczy) wartościowany jest raczej negatywnie. Autorowi udało się pokazać, że mieszane ekspresje skutkują równą lub nawet mniejszą w stosunku do negatywnych ekspresji atrakcyjnością interpersonalną osób przedstawionych na zdjęciach (*Psychologia Społeczna*); podobne wyniki osiągnięto dla zróżnicowanych ekspresji emocjonalnych oraz dla płciowych cech twarzy (*Emotion*). W kolejnych badaniach (*Cognition and Emotion*) habilitant sprawdzał afektywne i motywacyjne (wymiar dążenie-unikanie) znaczenie ekspresji dla ocen społecznych. Uzyskane rezultaty potwierdziły, że płynność przetwarzania warunkuje wpływ ekspresji na oceny społeczne.

Ważnym spostrzeżeniem jest również to, że wymiar walencji (znaku) jest kluczowy dla ocen dotyczących zaufania.

W badaniu EEG (*CABN*) habilitant kontynuował wątek roli płynności przetwarzania w ocenach społecznych, jednak interesowała go tu bardziej dynamika neuronalnych korelatów przetwarzania czystych i mieszanych ekspresji emocjonalnych. Jest to w mojej ocenie niesłychanie ciekawa i ważna merytorycznie praca w obrębie osiągnięcia naukowego. Metodologia EEG umożliwiającą precyzyjny pomiar zmian aktywności elektrycznej kory mózgowej została tu wykorzystana do rozwikłania czy efekty niejednoznaczności emocjonalnej mogą mieć bardziej perceptualny (wygląd twarzy), czy konceptualny (kategorie emocji i ich konotacje) charakter. Uważam, że to wyjątkowo pomysłowy i trafny krok w analizie interesującego habilitanta zjawiska. Zidentyfikowano, że na wczesnym etapie przetwarzania (ok 100ms, utożsamione z komponentem P1) amplitudy potencjałów wywołanych są wyższe dla jednoznacznych ekspresji w stosunku do mieszanych, a na późnych etapach przetwarzania wystąpiły dwa efekty: (1) w okolicach 800ms w obszarach środkowo-ciemieniowych spójny w efektem wczesnym, oraz (2) w okolicach 600 ms w obszarach czołowych, gdzie zaobserwowano większą intensywność reakcji na mieszane emocje w warunkach kategoryzacji, niż w pozostałych warunkach (por Fig. 5 w *CABN*). Oba efekty zostały zinterpretowane jako Late Positive Potential (LPP). Wyniki te, jak sugeruje autor mogą być powiązane ze złożoną naturą procesów psychicznych leżących u podłoża komponentu LPP, na które składają się zarówno końcowe etapy procesów percepcyjnych, jak też analizy znaczenia i kontekstu znaczenia bodźca.

Przedostatnie z wymienionych w osiągnięciu naukowym badań (*Cognition and Emotion*) dotyczyło mimicznego sprzężenia zwrotnego. Starano się znaleźć w niej odpowiedź na pytania dotyczące wpływu aktywizacji mięśni mimicznych dla ocen twarzy. Analizy

wyników wykazały: (1) ekspresje nadawców wpływały na oceny społeczne odbiorców, oraz (2) istotną rolę pośredniczącą aktywność naśladownicza twarzy dla ocen społecznych.

Ostatnie dwa badania (*Roczniki Psychologiczne*) dotyczyły interakcji pomiędzy ekspresją a cechami twarzy (godność zaufania i dominacja). Okazało się, że wyraz emocjonalny jest łatwiej dostępny percepcyjnie niż cechy fizyczne twarzy. Ta seria dwóch badań pozostawia też zidentyfikowane przez habilitanta otwarte ścieżki badawcze, które mogą owocować kolejnymi odkryciami.

Badania doktora Olszanowskiego zostały wykonane z dużą dbałością o aspekt metodologiczny, o czym najlepiej świadczy ich opublikowanie w najbardziej prestiżowych czasopismach w obszarze Psychologii Emocji. Stanowią one cykl powiązany tematycznie, co widać w treści artykułów (pomimo tego, że powstawały na przestrzeni kilku lat), zostało to również bardzo dokładnie uzasadnione przez Habilitanta w przedstawionym komisji Autoreferacie. Przeprowadzone badania przyniosły niewątpliwe korzyści dla psychologii poznania społecznego dzięki: (1) podjęciu kwestii roli dynamicznych zmian ekspresyjnych dla dokonywania ocen społecznych, (2) powiązaniu procesów ocen z procesami poznawczymi poprzedzającymi wydanie sądu, oraz (3) powiązania z teoriami ucieleśnionego poznania. Autor tworzył i publikował swoje prace w zespołach, często międzynarodowych, często licznych, skupiających osoby o różnych kompetencjach (np. prace wykorzystujące pomiary elektrofizjologiczne). Świadczy to o gotowości do podejmowania i inicjowania działań większych zespołów naukowych, a odbyło się z ogromną korzyścią dla podejmowanej problematyki naukowej (por. kwestia dynamiki płynności przetwarzania: *CABN*). Jest to pozytywny prognostyk kompetencji habilitanta w zakresie samodzielnego kształcenia i promowania młodej kadry naukowej – głównego uprawnienia jakie daje habilitacja w obecnym systemie prawnym.

Pewnym ograniczeniem formalnym zgłoszonego osiągnięcia jest fakt, że habilitant nie jest pierwszym lub korespondencyjnym autorem (tradycyjne wyznaczniki kluczowego zaangażowania) części ze zgłoszonych prac. Nie jest to jednak problem ani poważny ilościowo (3/7 prac), ani też nieuzasadniony merytorycznie, gdyż dorobek powstał w ramach szeroko zakrojonej współpracy badawczej. W mojej ocenie warto również zadbać w najbliższej przyszłości o teoretyczne podsumowanie obszaru zainteresowań. Zgłoszony w osiągnięciu rozdział teoretyczny z monografii powstał już około 10 lat temu, przed praktycznie wszystkimi badaniami uwzględnionymi w osiągnięciu. Nie zmienia to jednak mojego uznania dla dokonań empirycznych habilitanta. **Stanowią one istotny wkład w rozwój psychologii. Wkład, który ma prawdziwie międzynarodowy wymiar i osiągnął już satysfakcjonującą rozpoznawalność w środowisku naukowym wyrażoną cytacjami zgłaszanych artykułów.**

3. Ocena dodatkowego dorobku naukowego

W ramach zgłoszonego dorobku dodatkowego doktora Michała Olszanowskiego ukazało się 5 artykułów w czasopismach z IF (w 3 przypadkach pierwszy autor), oraz 7 artykułów w książkach lub czasopismach bez IF (w 5 przypadkach pierwszy autor). Jest to pokaźny zbiór tekstów uzupełniający podstawowe osiągnięcie naukowe.

Prace te skupione są wokół 5 wątków tematycznych: (1) ekspresji i rozpoznawania mimicznych wyrazów emocji podstawowych, (2) kontroli poznawczej w zadaniach podwójnych, (3) pamięci tunelowej. (4) znaczenia lokalizacji w afektywnym odbiorze komunikatów oraz (5) mimikry i transferu emocji. Tematyka jest zróżnicowana, choć widać w niej wyraźne powiązania tematyczne z osiągnięciem naukowym, co w mojej ocenie jest dużą zaletą. Biorąc pod uwagę obszary 1, 4 i 5 widzimy uzupełniające treści wobec głównego osiągnięcia naukowego. Obszar 3 wydaje się być zakończonym ok 10 lat temu wątkiem pracy

naukowej habilitanta. Obszar 2, dotyczący kontroli poznawczej, jest ważnym wątkiem badawczym, w którym habilitant pełni rolę lidera zespołu. Prace ukazały się w *Journal of Cognitive Psychology* – czasopiśmie o uznanej renomie w obszarze psychologii poznawczej. Autorzy oparli się o koncepcję monitorowania konfliktu poznawczego i pokazali w serii badań, że zwiększona regulacja (i nastawienie systemu poznawczego na radzenie sobie z konfliktami zadań) manipulowana obecnością zadań o potencjale interferencyjnym, skutkuje lepszym poziomem wykonania w stosunku do sytuacji niskiej regulacji, kiedy to system poznawczy nie jest nastawiony na rozwiązywanie konfliktów. Okazało się również, że wysoka proporcja prób zadań powodujących interferencję aktywizuje regulację proaktywną i lepszy poziom wykonania dla tych zadań, niż sytuacja w której mamy do czynienia z niską proporcją prób interferencyjnych.

Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR) zgodnie z rokiem opublikowania według danych zawartych w wykazie dorobku wynosi 20,27 (5letni: 25,05); liczba cytowań wg Scopus 108, a indeks Hirscha 4 (wg Google Scholar cytowania 220, indeks Hirscha 6). Są to wartości znaczące i tym samym wystarczające do ubiegania się o stopień dra habilitowanego.

Projekty badawcze. Dr Michał Olszanowski kierował jednym grantem NCN (Opus11), był głównym wykonawcą w 2 kolejnych projektach (Opus 11 oraz MNiSW/KBN), oraz kierował 7 projektami instytucjonalnymi na SWPSie (Badania Własne i inne strumienie finansowania). Moja ocena tego aspektu działalności jest pozytywna, projekty pozwoliły na zgromadzenie dużego potencjału naukowego, który zaowocował zebraniem materiałem empirycznym.

Konferencje tematyczne i staże naukowe. Habilitant był niezwykle aktywny konferencyjnie (26 wystąpień w latach 2008-2020) na najważniejszych zjazdach międzynarodowych i krajowych. Doktor Olszanowskiego można z pewnością określić

terminem „dobry mówca”, czego sam mogłem doświadczyć będąc uczestnikiem jego referatów. Tak liczne i systematyczne doświadczenia konferencyjne owocowały współpracą naukową i dokumentowały przebieg tej współpracy (por. listy współautorów na przestrzenie 12 lat). Na ogromne docenienie zasługuje również bogata lista instytucji, które gościły habilitanta na stażach (m.in. Universitat Bielefeld, University of California, Uniwersytet Humboldta, Uniwersytet w Amsterdamie i Kyoto).

Podsumowując, bardzo pozytywnie oceniam dorobek towarzyszący. Jest on zróżnicowany, harmonijny, świadczy o wysokim potencjale współpracy naukowej i generowania nowych problemów badawczych oraz znajdowania efektywnych sposobów ich rozwiązywania.

4. Dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski

Dorobek dydaktyczny habilitanta jest bogaty: uczestniczył w programach wymiany kadry naukowo-dydaktycznej (Szwecja, Norwegia i Korea Południowa), prowadził rozliczne kursy dla studentów SWPS (m.in. w obszarach psychologii poznawczej, emocji i motywacji, neuronauki), promował (30 osób) i recenzował (75 recenzji) prace magisterskie. Jest też promotorem pomocniczym dla 2 doktorantów w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu SWPS. Brał też udział w pracach zespołów opracowujących reformy programów kształcenia na macierzystej uczelni. Jest to bez wątpienia bogaty i zróżnicowany dorobek.

W sferze organizacyjnej uwagę zwracają liczne wykonane recenzje artykułów w czasopiśmie z IF oraz zaangażowanie w działalność komitetów redakcyjnych czasopism. Doktor Olszanowski był również zapraszany jako członek do zespołów ekspertów w panelach NCN. W prezentowanej do oceny dokumentacji nie było danych dotyczących zaangażowania organizacyjnego na macierzystej uczelni.

Bardzo liczne są również zaangażowania w popularyzację nauki. Habilitant współorganizował stanowisko pokazowe na dniach mózgu SWPS, gdzie prezentował sprzęt pomiarowy do badań mimiki twarzy. Poprowadził trzy wykłady popularyzatorskie (Festiwal Nauki), był również aktywny w mediach i prasie popularyzując psychologię.

Podsumowując, sfera dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz popularyzacja nauki zasługują na pozytywną ocenę. Habilitant wykazał się aktywnością znamionującą samodzielnego pracownika nauki, w szczególności promując młodych badaczy i pomagając w opiece nad doktorantami.

5. Konkluzja

Podsumowując, uznaję, że dorobek naukowy Pana dra Michała Olszanowskiego zgłoszony do osiągnięcia naukowego oraz pozostały dorobek naukowy, a także działalność dydaktyczna i organizacyjna, **spełniają warunki** określone w art. 219 ust.1 pkt2. Ustawy z dnia 20.07. 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W pełni opieram wniosek doktora Michała Olszanowskiego o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia i wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

/Kamil Imbir/